

Philippe Van Parijs I "De dictatuur van de democratie"

Philippe Van Parijs is een internationaal gerenommeerd politiek filosoof. Het grote publiek kent hem door zijn lidmaatschap van de Paviagroep: een denktank die pleit voor een federale kieskring in België. In zijn boek "Real Freedom For All" verdedigt hij de legitimiteit van een onvoorwaardelijk basisinkomen.

JELLE DEHAEN & LAURENS CERULUS

Veto: U wil een samenleving die rechtvaardig is. Waarom niet vrij of gelukkig?

Philippe Van Parijs: «Een rechtvaardige maatschappij moet mensen niet gelukkig maken maar hun wel een faire mogelijkheid bieden om gelukkig te worden. Het is de taak van de instellingen van een maatschappij om mogelijkheden op een rechtvaardige wijze te verdelen. De individuele leden van de maatschappij zullen vervolgens zelf hun geluk moeten verwezenlijken.»

«Volgens sommigen moet onze maatschappij zo democratisch mogelijk zijn. Ik ben het daar niet mee eens. Wanneer democratie en rechtvaardigheid botsen, kies ik voor rechtvaardigheid. Een voorbeeld is intergenerationale rechtvaardigheid. Het electoraat wordt steeds ouder en is voor een groot deel zelfzuchtig, wat ertoe kan leiden dat jongere of nog niet geboren generaties benadeeld worden. Het democratische systeem mag geen dictatuur van de huidige generatie bewerkstelligen. Willen we massale onrechtvaardigheid verhelpen tegenover toekomstige generaties, dan moeten de "democratische" rechten van de huidige generatie beperkt worden.»

PATERNALISME

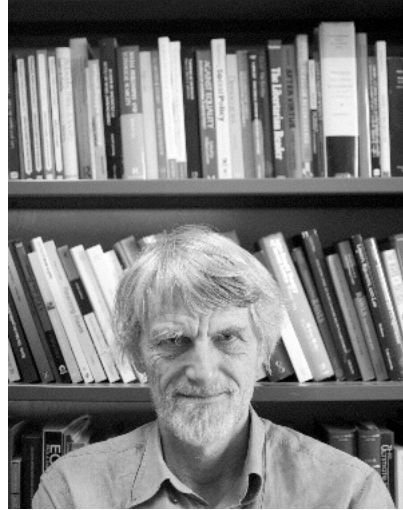

foto: Andrew Snowball

Veto: Men verwijt u soms dat uw opvattingen nogal paternalistisch zijn.

Van Parijs: «Mijn opvatting van rechtvaardigheid is liberaal in de zin dat aan niemand door de maatschappij opgelegd mag worden wat een goed leven is. Maar dat belet mij uiteraard niet te pleiten voor mijn opvatting van de rechtvaardige maatschappij. Als politiek filosoof is het niet enkel mijn recht, maar ook mijn plicht te zeggen hoe een samenleving geordend moet worden.»

Veto: Hebt u het gevoel dat die plicht onvoldoende wordt opgenomen door academici?

Van Parijs: «Meer dan ooit moeten academici hun nek uitsteken. Sommigen beweren dat academici bescheiden moeten zijn en zich tot hun piepkleine expertise moeten beperken. Enkel als Yves Leterme iets wil weten over pakweg de interpretatie van Plato bij Hegel, mag hij bij ons aankloppen.»

«Maar op basis van onze specialisatie en ons kritisch vermogen, moeten we ook risico's nemen. We moeten ons niet enkel uitspreken over wat is maar ook over wat zou kunnen zijn. Op voorwaarde natuurlijk dat er daarover controle bestaat en dat we dat op een verantwoorde wijze doen. In een wereld die steeds complexer wordt, kunnen politici of journalisten steeds minder weten. Daarom is het nog belangrijker dat academici zich uitspreken. Zeker in een klein land als het onze, waar er minder specialisten aanwezig zijn dan in een groot land.»

LINKS

Veto: U wordt tot de linkerkant van het politieke spectrum gerekend. Hebt u het gevoel dat links als stroming in de verdrinking is?

Van Parijs: «In de filosofische zin ben ik links-liberaal. Maar men zou kunnen stellen dat bijna alle politieke partijen links-liberaal zijn geworden: ze beweren zowel voor solidariteit als voor tolerantie te zijn. Zelfs CD&V en cdH zijn voor het homohuwelijk en ook Open Vld en N-VA zijn voorstanders van de welvaartsstaat. Wanneer sommige politici pleiten voor de verlaging van de belastingen, beargumenteren ze dat door te zeggen dat hoge belastingen op termijn slecht zijn voor de zwakkeren.»

BASISLOON

Veto: Waarom verdedigt u een basisinkomen voor iedereen?

Van Parijs: «Ik ben daartoe gekomen via een dialoog met John Rawls (*beschouwd als belangrijkste politieke filosoof van de twintigste eeuw, red.*). Ik leerde hem kennen op een congres waar wij de enige twee deelnemers waren die vroeg opstonden. We ontbeten samen en hadden de tijd om over zijn theorieën te praten.»

«Rawls geloofde dat we de situatie van de slechtsten zo goed mogelijk moeten maken - het maximinprincipe. Ons meningsverschil spitste zich toe op de vraag of de samenleving moest betalen voor iemand die een hele dag wil surfen. Rawls vond van niet. Dat was een ontgoocheling voor mij.»

«Ik ga er namelijk van uit dat mensen hun hele leven lang geschenken krijgen. Van de natuur, door technologische vooruitgang, kapitaalsaccumulatie in de samenleving en vooral via hun job. Welke geschenken we krijgen, wordt voor een groot deel bepaald door geluk. Heb je talent meegekregen? Deed je op het juiste moment een sollicitatie? Of kende je toevallig iemand in een bedrijf die je kon helpen?»

«Als onze economie een machine is die geschenken verdeelt, dan vergt de rechtvaardigheid dat het kleinste geschenk zo groot mogelijk gemaakt wordt. Ook wie niet werkt, heeft daar recht op. Wie wel werkt, krijgt immers ook geschenken. Werkgevers betalen werknemers meer dan de markt hun oplegt, omdat ze

werknemers *incentives* geven. Dat zijn allemaal geschenken die werknemers bovenop hun basisinkomen zullen blijven krijgen. Dat basisinkomen moet niet enkel in geld uitgekeerd worden. Het moet ook deels via gratis onderwijs of gezondheidszorg gaan.»

Dit artikel verscheen op dinsdag 26 april 2011 in nummer 21 van jaargang 37. - Disclaimer